

Economische Visie gemeente Nijkerk 2025

Bloeiende economie voor brede welvaart

Inhoudsopgave

1	Waarom deze visie?	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Proces	5
1.3	Leeswijzer	6
2	De waarde van onze economie	7
2.1	Bedrijven	7
2.2	Banen	8
2.3	Pendel	10
2.4	Ruimte	11
2.5	Bevolking	13
3	De opgaven waarvoor we staan	15
3.1	Uitkomsten SWOT-analyse	15
3.2	Opgaven waarvoor we staan	17
4	Bloeiende economie voor brede welvaart	18
4.1	Belang van een bloeiende economie	18
4.2	Visie vanuit leidende principes	19
4.3	Thema's bij uitvoering van de visie	23
5	Hoofdpijnen uitvoeringsprogramma	24
5.1	Food Production Cluster	24
5.2	Vrijetijdseconomie	26
5.3	Toekomstbestendige werklocaties	27
5.4	Voldoende werklocaties	30
5.5	Samenwerking als partners	32

1 Waarom deze visie?

1.1 Aanleiding

Een sterke economie is belangrijk voor de welvaart en het welzijn van inwoners van de gemeente Nijkerk. Economie betekent banen en stageplekken voor onze groeiende bevolking, bestedingsruimte bij inwoners en draagvlak voor onze voorzieningen. Economie betekent een sterk bedrijfsleven, dat innoveert en verduurzaamt, sportclubs sponsort en evenementen voor inwoners organiseert. Economie in de gemeente Nijkerk betekent ook historie en identiteit, gecreëerd door generaties van ondernemerschap en samen aanpakken, op deze centrale en verbindende plek in Nederland en in Regio Foodvalley. Economie is nu en in de toekomst relevant en draagt in grote mate bij aan het samen zorgen voor welvaart voor de inwoners van de gemeente.

Een sterke economie heeft veel opgeleverd voor de gemeente Nijkerk. Ook de komende jaren willen we op onze economie kunnen blijven bouwen, juist vóór het welzijn van onze bevolking. Dit vraagt om een goede koers, waar inwoners en ondernemers zich in herkennen en het vraagt om de juiste stappen vooruit te zetten. We hebben deze economische visie opgesteld in samenspraak met stakeholders in onze omgeving, om het economisch beleid te borgen, scherp te stellen en acties te ondernemen op basis van een uitvoeringsprogramma. Dit met als doel om sterk te staan voor de toekomst door in te spelen op veranderingen in de economie, onze eigen kracht te verbinden met de regio en door samen te werken met onze partners. We lichten dit toe.

Inspelen op veranderingen economie

De economie verandert in hoog tempo. We willen onze kansen benutten door daar met een economische visie op in te spelen. Omdat veranderingen in de economie doorwerken naar de banen waarmee mensen in de gemeente Nijkerk hun inkomen verdienen. Omdat economie gaat over een welvarende toekomst van onze inwoners en over dynamiek en draagvlak voor voorzieningen in de gemeente Nijkerk. Economie gaat over meedoen in de samenleving, over jezelf kunnen ontwikkelen en een bestaan opbouwen. Het gaat over een bedrijf kunnen starten en dat uitbouwen. Economie gaat over kansen voor mensen, innoveren en verduurzamen in een wereld die verandert.

Ver vooruit kijken is op dit moment moeilijk, geven de nationale planbureaus aan. Enerzijds gaat het goed en heeft zeker ook de gemeente Nijkerk het de afgelopen jaren economisch heel goed gedaan, anderzijds staan we ook voor uitdagingen. Zijn er voldoende banen voor een groeiende beroepsbevolking, vinden ondernemers wel de juiste mensen om de vacatures te vervullen, hoe houden we onze kernen vitaal en verduurzamen we onze economie?

Dat we het als gemeente nu een tijd economisch goed doen met een groeiende werkgelegenheid en nieuwe bedrijven die zich vestigen, biedt geen garanties voor de toekomst. Ook bij ons is de druk op de ruimte groot, zijn er sectoren die het als gevolg van de pandemie moeilijk hebben en zijn er mensen die moeite hebben om mee te kunnen doen, bijvoorbeeld omdat ze geen baan of stageplek kunnen vinden. Groeien als gemeente, economisch groeien en die groei onverminderd laten bijdragen aan het leven en de levendigheid in onze gemeente en de regio, dat is de uitdaging. We willen de goede balans tussen wonen, werken en recreëren behouden en doorgaan met onze inzet op kwaliteit.

Eigen kracht verbinden met de regio

Sinds een paar jaar monitoren we onze economische ontwikkeling. De monitor laat zien dat we economisch sterk genoeg staan om uit te kunnen gaan van eigen kracht, maar tegelijk zien we dat we aan betekenis kunnen winnen door meer verbinding te hebben met de regio. De regio is onmisbaar op het gebied van ruimte voor economie, kennis en innovatie, netwerken en bereikbaarheid. We liggen op een kruispunt van regio's. We zijn Regio Foodvalley, werken samen met Regio Amersfoort en hebben relaties met Noord-Veluwe en Zeewolde. Dat heeft voordelen, bijvoorbeeld in een rol als verbinder. Het kan ook nadelen hebben als we niet zorgen dat we ons goed in de regio herkennen en de regio in ons.

We willen kansen benutten en regionaal sturing geven aan wat goed is voor Nijkerk. We kennen onze positie op een gunstig snijpunt van windrichtingen. Oost-west liggen we in het overgangsgebied tussen de Randstad en Oost-Nederland. Schuifbewegingen van ruimtevragende activiteiten op het gebied wonen én werken, brengen ons verder naar het midden van de economische dynamiek. Daar kunnen we profijt van hebben als we selectief blijven in wat goed is voor de gemeente Nijkerk. We kunnen onszelf er ook in verliezen, als we schaarse ruimte verkopen aan bedrijven die te weinig bijdragen aan onze werkgelegenheid, ons karakter en onze netwerken.

Meer noord-zuid gezien heeft Regio Foodvalley ons veel te bieden. Met de gemeenten in dit gebied delen we ons thema food en weten we daarbinnen steeds duidelijker positie in te nemen. Ook onze ligging in het overgangsgebied van de Randstad naar Oost-Nederland, delen we met de gemeenten in dit gebied. Een economische visie helpt om kansen te benutten, uit te gaan van eigen kracht en tegelijk zoveel mogelijk de verbinding te leggen met de regio om ons heen. Deze visie zal na vijf jaar geëvalueerd worden, mede met behulp van de laatste inzichten dan en data uit de Economische Monitor

Samen optrekken met onze partners

We willen samen optrekken met het bedrijfsleven, het onderwijs en maatschappelijke organisaties om het beste vestigingsklimaat te bieden voor een bloeiende economie. Dit gaat verder dan ruimte en bereikbaarheid alleen.

Bedrijven staan sterker als ze deel uit maken van sterke netwerken en slimme ketens. Stilstand is achteruitgang. Onderlinge verbindingen gericht op innovatie zijn voorwaarden voor economische bloei. Robotiseren, digitaliseren en de transitie naar een circulaire economie; het zijn allemaal ontwikkelingen die nieuwe eisen stellen aan het vestigingsklimaat voor ondernemers. Dit vestigingsklimaat creëren we samen en het gaat hierbij om de Nijkerkse samenhang tussen bijvoorbeeld toeleveranciers en verwerkers, tussen arbeidsmarkt en onderwijs en tussen innovatie en werkomgevingen waar zaken bij elkaar komen. Natuurlijk zijn veel relaties (boven)regionaal, maar we willen wel dat het goede voor Nijkerk hier bij elkaar komt.

Interne samenwerking optimaliseren

Bouwen aan een sterke economie vraagt een goede interne samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie. Economisch beleid heeft immers tal van raakvlakken met de beleidsvelden ruimte, sociaal, onderwijs en meer. Het is belangrijk dat we weten waar economie voor staat, dat we integraal samenwerken en kwaliteit als criterium voorop stellen. Daarmee willen we de economische beleidslijnen van de afgelopen jaren effectief voortzetten, omdat we de positieve effecten ervan zien. We zijn selectief geweest bij de uitgifte van nieuwe bedrijfskavels en zien dat terug op onze nieuwe bedrijventerreinen in zowel economische meerwaarde als ruimtelijke kwaliteit. Het interne, integrale uitgifteteam voor bedrijfskavels werkt. Ook op het gebied van economie, onderwijs en arbeidsmarkt willen we de samenwerking, die resulteerde in onder andere het project Food Academy, voortzetten op basis van een economische visie.

We zijn een sterke economie van doeners op één van de meest centrale plekken van het land. Dat willen we koesteren, maar willen ook kritisch blijven. Zijn we innovatief genoeg, verduurzamen we snel genoeg en kan iedereen mee doen? Doen we het alleen, met soms dat tikkeltje Nijkerkse eigenwijsheid dat ons siert, of werken we samen? Zien we het belang om de opgaven die op ons af komen niet alleen als ruimtelijke, maar juist ook als economische opgave? Durven we voorbij de waan van de dag te kijken en écht te investeren in de economie van de toekomst?

Dit zijn vragen die we willen beantwoorden in deze economische visie.

1.2 Proces

Het opstellen van de economische visie van de gemeente Nijkerk is een proces geweest van het bijeen brengen van informatie van onze externe stakeholders, op basis van zowel de reguliere overlegstructuren als gerichte bevraging, en expertise van interne vakspecialisten. De waardevolle opbrengst van de recente experttafels in het kader van de omgevingsvisie en tal van contacten met het bedrijfsleven, leverden alvast heel goede informatie op om mee te beginnen.

Vervolgens hebben we diverse stakeholders uit het bedrijfsleven benaderd om hun visie op de economische ontwikkeling, het economisch beleid van de gemeente en de onderlinge samenwerking te vernemen. De input daaruit namen we mee bij het opstellen van deze visie. Door de tekst heen zijn quotes opgenomen van stakeholders waaronder bedrijven, (onderwijs)instellingen en vakspecialisten van de gemeente.

1.3 Leeswijzer

Om te beginnen willen we weten wat de waarde van de economie is. Die vraag staat centraal in hoofdstuk 2. Daarbij zetten we de belangrijkste inzichten van de nieuwe, tweede editie van de economische monitor op een rij. De monitor vormt een tweeluik met de economische visie, waarbij deze visie over meerdere jaren vooruit kijkt en de monitor jaarlijks opnieuw uitkomt op basis van recente cijfers.

In hoofdstuk 3 beschrijven we de opgaven waarvoor we staan, vanuit een analyse van sterkten en zwakte, kansen en bedreigingen. Hoe we daar een antwoord aan willen bieden beschrijven we in hoofdstuk 4, waarin we de visie op de gewenste toekomstige ontwikkeling neerzetten. Hoofdstuk 5 sluit af met de belangrijkste onderdelen van een uitvoeringsprogramma op hoofdlijnen.

Afbeelding Bloei van de economie draagt bij aan het voorzieningenniveau in de kernen

2 De waarde van onze economie

We schetsen een beeld van de economie van de gemeente aan de hand van de Monitor economische ontwikkeling gemeente Nijkerk. We beperken ons hier tot de belangrijkste uitkomsten die de economie kenmerken en relevante ontwikkelingen. Voor het volledige beeld en de toelichtende tabellen en figuren verwijzen we naar de recente monitor.

2.1 Bedrijven

Nijkerk is een ondernemende gemeente. De gemeente kent meer bedrijven per 100 inwoners dan gemiddeld in Nederland en Gelderland. Het totaal aantal vestigingen bedraagt 4.380 in 2020. De afgelopen jaren is het aantal bedrijven jaarlijks steeds iets toegenomen.

Ten opzichte van de regio en de provincie kent de gemeente relatief veel vestigingen in de industrie, bouw en groot- en detailhandel. Daarmee kunnen we Nijkerk kenmerken als gemeente van 'makers en doeners'. Dat het aantal vestigingen in de industrie de afgelopen jaren gelijk is gebleven en niet is gegroeid, zou er op kunnen wijzen dat we wat meer opschuiven naar het gemiddelde profiel van de regio/Gelderland. Dit is iets waar we verderop aandacht aan besteden. De Nijkerkse industrie, met onder andere het cluster van foodbedrijven, is namelijk een belangrijke stuwende sector voor de gemeente waar veel andere sectoren aan toeleveren. Aanwas van nieuwe industriële bedrijven is belangrijk om als sector vernieuwend te blijven.

'Onze economie van makers in het mkb vraagt om inzetten op vernieuwing'

Nijkerk is wat betreft bedrijfsomvang een gemeente die draait op het midden- en kleinbedrijf. In de jaarlijkse monitor van Bureau Louter vinden we de gemeente dan ook op de 52^e plaats in de ranglijst van sterkste mkb-gemeenten van Nederland. We zien het ook terug in de namen van veel van oorsprong familiebedrijven die hier vaak al generaties zijn gevestigd. De vele bedrijven die zich de afgelopen jaren van elders hier gevestigd hebben zijn vaak mkb-bedrijven.

De economische dynamiek laat vooral stabiliteit zien. Het aantal faillissementen ligt weliswaar iets hoger dan gemiddeld in Nederland, op basis van recente cijfers, maar nog steeds laag. Starters kent de gemeente wel relatief weinig. In de gemeente Nijkerk starten jaarlijks minder nieuwe bedrijven dan gemiddeld in Nederland. Dat kan gerelateerd zijn aan de sterke vertegenwoordiging van de industrie, waarbinnen starten minder voor hand ligt dan in bijvoorbeeld de zakelijke dienstverlening, maar is toch iets waar we de komende jaren aandacht aan willen besteden in het kader van startersbeleid.

Starters kunnen bijdragen aan vernieuwing van de economie, geven ook reeds gevestigde bedrijven - binnen bijvoorbeeld het Food Production Cluster - aan.

2.2 Banen

De gemeente Nijkerk is een woon- en werkgemeente. Bij elkaar weten de duizenden bedrijven en maatschappelijke instellingen in de gemeente in 2020 meer dan 23.700 banen te creëren. Dit aantal groeit nog steeds, ook al lijkt de sterke groei van de afgelopen jaren sinds een jaar of twee wel iets af te vlakken. Hoewel dat in heel Gelderland gebeurde, was de afvlakking van de groei iets sterker in de gemeente Nijkerk. Hiermee behoort de gemeente nu niet meer tot de sterkste groeiers, maar wat meer tot de middenmoot in Gelderland. Dit kan te maken hebben met het bewust selectieve uitgiftebeleid van nieuwe bedrijfskavels en met kwaliteitscriteria voor bedrijven om zich te kunnen vestigen. We geven niet zo maar bedrijfskavels uit.

Afbeelding Inzet op kwaliteit bij de uitgifte van bedrijventerrein De Flier

Het selectieve uitgiftebeleid willen we voortzetten zonder de focus op werkgelegenheidsgroei te verliezen. Daarom is werkgelegenheid een belangrijk criterium bij de vestiging van nieuwe bedrijven van buiten de gemeente - en willen we ook doorgaan met onze 'rode looper aanpak', waarin we ondernemers met raad en ondersteuning bijstaan, zodat deze zorgvuldiger, sneller en beter kan schakelen bij uitbreidings- en vestigingsvragen. Banengroei is namelijk nodig om het evenwicht met de

groei van de bevolking en het draagvlak voor voorzieningen te behouden. Gemeente Nijkerk gaat immers groeien in de richting van 50.000 inwoners. Dit vraagt om gelijke tred te houden wat betreft de inzet op economische ontwikkeling, om een vitale woon- en werkgemeente te blijven.

'We zijn nu in balans als woon- en werkgemeente. Dit is iets om te waarderen'

De vijf belangrijkste sectoren gemeten naar het aantal banen, zijn de industrie (18%), zakelijke dienstverlening (14%), detail- en autohandel (13%), groothandel (11%) en bouw (11%). Deze sectoren zijn ten opzichte van de regio en de provincie sterk vertegenwoordigd. De dienstverlening en gezondheidszorg zijn in de gemeente Nijkerk relatief kleinere sectoren; deze zijn in de grote steden vaak sterker vertegenwoordigd.

Binnen de Nijkerkse maakbedrijven vinden we een deel daarvan in het Food Production Cluster. Dit is de noemer van de verzameling van bedrijven binnen de food, foodtechniek en foodlogistiek. Volgens cijfers en indeling van de provincie komt dit neer op ongeveer 7.300 banen. Dit is ongeveer een derde van het totaal aantal banen in de gemeente; aanzienlijk meer dan gemiddeld in de provincie Gelderland.

Bijna alle sectoren droegen bij aan de groei van de werkgelegenheid in de gemeente Nijkerk de afgelopen jaren. Tot 2017 zijn er vooral veel nieuwe banen in de industrie te vinden, die een verlies van banen in de dienstverlening en zorg in die jaren grotendeels compenseerden. Daarna waren het vooral de bouw, zakelijke dienstverlening, zorg en horeca die voor de groei van de werkgelegenheid zorgden. De financiële sector en landbouw zijn de enige sectoren waarin de werkgelegenheid de afgelopen tien jaar structureel afnam.

Deze ontwikkeling laat de kracht van onze economie zien. In tijden van economische crises hebben verzorgende, consumentgerichte sectoren het vaak moeilijk en neemt de werkgelegenheid daarin af. De stuwende en wat minder conjunctuurafhankelijke industriële sector laat dan wél groei zien. Dat houdt het geheel in evenwicht. Ook deze balans is iets om te koesteren en aandacht aan te besteden bij economisch beleid en monitoring van de ontwikkeling.

'Het evenwicht tussen stuwende en verzorgende bedrijvigheid geeft ons stabiliteit'

Ook de vrijetijdseconomie is een steeds belangrijker en groeiende sector in onze gemeente. Bewoners en toeristen genieten in hun vrijetijd van het groeiende aanbod van Nijkerk. Zo draagt een gezonde vrijetijdseconomie bij aan een fijne leefomgeving en een vitale economie. De afgelopen jaren nam zowel het aantal overnachtingen als de werkgelegenheid in de gemeente toe. Voor de economie en de leefbaarheid in kernen is ook de detailhandel, samen met de horeca, van groot belang. Hier zien we dat de

winkelpanden in de afgelopen tien jaar in aantal is afgenomen en het winkelvloeroppervlak is teruggelopen. Hoewel er nog geen recente cijfers beschikbaar zijn, lijkt de leegstand op een aantal plekken te zijn afgenomen.

In het buitengebied is de agrarische sector van groot belang. Economisch, maar ook toeristisch-recreatief en landschappelijk, als onderhouder van ons gevarieerde buitengebied. Een afnemend aantal bedrijven in de afgelopen decennia, schaalvergroting en verbrede landbouw zijn ontwikkelingen die van betekenis zijn voor de sector en de gemeente.

Afbeelding Food Academy Nijkerk brengt economie, onderwijs en arbeidsmarkt bij elkaar

2.3 Pendel

Balans zien we ook terug in de pendelstructuur van de gemeente. Nijkerk is een werk- en een woongemeente, met een ingaande pendel die ongeveer net zo groot is als de uitgaande pendel. Het aantal banen en de omvang van de beroepsbevolking zijn ongeveer even groot. De gemeente Nijkerk kan nu dus in principe voorzien in de eigen werkgelegenheidsbehoefte, met daarbij een grote mate van regionale interactie.

Een derde van het aantal banen wordt ingevuld door inwoners uit de gemeente Nijkerk. Een derde van de werknemers komt uit de provincie Utrecht en een derde komt uit andere Gelderse gemeenten en de provincies Flevoland en Overijssel (en andere

provincies in beperkte mate). Naar schatting zijn er anno 2020 circa twaalfhonderd arbeidsmigranten, waarvan er 350 hier ook (tijdelijk) wonen. De bedrijvigheid in de gemeente Nijkerk draagt bij aan het draagvlak voor voorzieningen, van bedrijven die hier onderlinge relaties hebben en medewerkers die in de gemeente bestedingen doen. Evenwicht in de pendelbalans draagt bij aan beperking van de congestie en is daarmee ook vanuit duurzaamheidsoogpunt wenselijk. We willen voorkomen dat iedereen 's ochtends in de auto moet stappen om te gaan werken in Amsterdam. Of het lukt om ook de pendelbalans evenwicht te houden, is afhankelijk van de mate waarin bevolkingsgroei en werkgelegenheidsgroei gelijk op gaan. De afgelopen jaren lukte dit. De bevolking groeide sterk, net als de werkgelegenheid. Als nu de banengroei afvlakt, zullen inwoners meer aangewezen zijn op de werkgelegenheid in de omgeving waar dan wél banengroei moet zijn. Toenemende pendel zou ook ongewenste milieueffecten met zich meebrengen. Bovendien is Nijkerk van oudsher een ondernemende, ontwikkelende gemeente waar wonen en werken worden gecombineerd.

Afbeelding Vitale kernen zijn belangrijk voor de economie van de gemeente

2.4 Ruimte

De uitgifte van bedrijfskavels heeft bijgedragen aan de economische ontwikkeling in de afgelopen jaren. Vooral op het nieuwe bedrijventerrein De Flier zijn nieuwe kavels uitgegeven aan zowel Nijkerkse groeiers als aan nieuwe bedrijven van elders. Het beleid waarin de gemeente kwaliteitseisen stelt ten aanzien van de economische activiteit, de

werkgelegenheid en de uitstraling van bedrijven, heeft het aantrekken van nieuwe bedrijven niet in de weg gestaan. Het beleid van de gemeente Nijkerk heeft inmiddels meerdere gemeenten geïnspireerd hetzelfde te doen,

Bedrijventerreinen zijn belangrijk in onze gemeente. Ruim de helft van de totale werkgelegenheid is te vinden op de bedrijventerreinen. Dit aandeel is in de afgelopen jaren zelfs nog licht toegenomen. Relevant is dat de helft van het aantal banen op bedrijventerreinen op de wat oudere bedrijventerreinen Arkervaart West en Oost te vinden is. Inzetten op een toekomstbestendige kwaliteit van deze bestaande terreinen is daarom een belangrijk onderwerp binnen de visie.

'Een breed palet aan goede werklocaties is belangrijk voor ons vestigingsklimaat'

Ruimte voor bedrijven betekent ook aandacht voor nieuwe typen werklocaties, levendige plekken nabij OV-knooppunten en woon-werk combinaties. Ook het centrum kan bijdragen aan verbreding van het kwalitatieve palet aan typen werklocaties, dat ondernemers kan worden aangeboden binnen een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Werklocaties is bij uitstek een onderwerp waarover afstemming binnen de regio belangrijk is en de afgelopen jaren vanuit samenwerking ook resultaten zijn geboekt.

Afbeelding De vrijetijdseconomie is een groeiende sector in de gemeente Nijkerk

2.5 Bevolking

In de afgelopen 10 jaar groeide de bevolking in Nijkerk met 10% tot 43.600 inwoners. Daarmee groeide de bevolking harder dan het Nederlands gemiddelde in die periode. Dit komt vooral door de relatief grote en jonge gezinnen in de gemeente Nijkerk in combinatie met mensen die zich van elders hier vestigden.

Van de ruim 43.600 inwoners bestaat de beroepsbevolking in 2020 uit ongeveer 23.200 inwoners. Ook de beroepsbevolking, het gedeelte van de bevolking waar banen voor nodig zijn, groeide de afgelopen jaren harder dan landelijk. Ongeveer tienduizend mensen hiervan zijn - uitgedrukt in de traditionele begrippen - middelbaar opgeleid, zeventuizend zijn hoog en zesduizend zijn laag opgeleid. Daarmee heeft Nijkerk een beroepsbevolking met een relatief groot aandeel middelbaar opgeleiden. Het aandeel Wo- en Hbo-ers binnen de Nijkerkse beroepsbevolking neemt de afgelopen jaren wel toe.

De bevolking als geheel én, daarbinnen, de beroepsbevolking van de gemeente Nijkerk zullen de komende jaren nog een behoorlijke groei doormaken. De gemeente gaat groeien in de richting van 50.000 inwoners. De groei bestaat vooral uit gezinnen en 1 en 2 persoonshuishoudens van 65 jaar en ouder. Dat zowel de bevolking als de economie groeien is gunstig. Zo blijft er evenwicht tussen de groep inwoners in de werkende leeftijd en de groep inwoners in de niet-werkende leeftijd van jeugd en ouderen. Dit vraagt naast nieuwe woningen ook nieuwe banen, passend bij de beroepsbevolking van de gemeente.

'De beroepsbevolking van de gemeente groeit, daar hebben we banen voor nodig'

Huishoudens in de gemeente Nijkerk hebben gemiddeld een hoger inkomen dan in de rest van Nederland. Het aandeel huishoudens met een laag inkomen en huishoudens in de bijstand ligt juist lager dan gemiddeld. Positief is dat de arbeidsparticipatie de afgelopen jaren is toegenomen en in de gemeente Nijkerk een paar procent hoger ligt dan gemiddeld in Nederland en Gelderland.

Samengevat

De gemeente Nijkerk heeft een gediversifieerde economie met zowel een sterke vertegenwoordiging van stuwende maakbedrijven, waaronder het Food Production Cluster, als een verscheidenheid van sectoren. Deze diversiteit is een kracht van de Nijkerkse economie. Het vermindert de kwetsbaarheid bij conjuncturele schommelingen.

Nijkerk is een ondernemende gemeente. In 2020 zorgen de 4.380 gevestigde bedrijven bij elkaar voor 23.700 banen. Dit is net zo veel als de beroepsbevolking van de gemeente. Daarmee is er nu evenwicht tussen beroepsbevolking en banen, stuwende en verzorgende bedrijvigheid en ingaande en uitgaande pendel.

Het aantal banen is de afgelopen jaren gegroeid, maar de recente (relatieve) matiging van de groei is een ontwikkeling die aandacht vraagt. Als die ontwikkeling namelijk doorzet en de groei stagneert, dreigt de Nijkerkse balans tussen wonen en werken naar één kant uit te slaan. Dan beweegt de Nijkerk in de richting van een woongemeente. Ook het evenwicht tussen stuwende en verzorgende bedrijvigheid is geen vanzelfsprekendheid

Aandacht en ruimte voor economie als een van de grote dragers van de Nijkerkse samenleving, is belangrijk om het evenwicht te bewaren. Er zijn tal van kansen om de kracht van de economie van de gemeente Nijkerk te blijven benutten voor een bloeiende economie. In het volgende hoofdstuk gaan we hier verder op in.

Afbeelding Economische ontwikkeling vraagt om toekomstbestendige bedrijventerreinen

3 De opgaven waarvoor we staan

Hoe ziet de bloeiende economie van de toekomst eruit in de gemeente Nijkerk?

Het antwoord op die vraag ligt voor een belangrijk deel al besloten in de economie van vandaag. Hoewel we met nieuwe bedrijven van elders bepaalde nieuwe accenten kunnen zetten, of sectoren en clusters kunnen versterken, is vooral de ontwikkeling van het bestaande bedrijfsleven bepalend voor de toekomst. Hoe spelen we samen in op de ontwikkelingen van de toekomst? Wat zijn de grote opgaven waarvoor we staan?

Om die scherp in beeld te krijgen voerden we een SWOT-analyse uit: een inventarisatie van sterkten en zwakten, kansen en bedreigingen. We geven de uitkomsten weer, gevolgd door de belangrijkste opgaven die daar uit voortkomen.

3.1 Uitkomsten SWOT-analyse

De figuur op de volgende pagina bevat de uitkomsten van de SWOT-analyse. De meeste zijn in het vorige hoofdstuk al aangestipt. Een paar uitkomsten die nog niet eerder aan de orde kwamen, lichten we nader toe:

- De gemeente Nijkerk heeft een (zeer) gunstige centrale ligging op een knooppunt snelwegen en bereikbaar per spoor (OV) en over water (goederen). Dit is een sterkte.
- Er is een aantal sterke samenwerkingsverbanden tussen bedrijfsleven, gemeente en onderwijsinstellingen. Food Academy Nijkerk en de samenwerkingen binnen de vrijetijdseconomie zijn daar voorbeelden van. Tegelijk valt er op het gebied van samenwerken nog veel te winnen als het gaat om bijvoorbeeld gebiedsgericht werken aan toekomstbestendige bedrijventerreinen/werklocaties.
- Verdere versterking van de huidige overlegstructuren met ondernemers(organisaties) is een kans om te verkennen. We kennen elkaar vaak al wel, maar willen elkaar nog beter kunnen vinden.
- Te weinig ruimte over houden voor bedrijven is een bedreiging. Zowel als gaat om uitbreidingsruimte voor bedrijven uit de gemeente, als vestigingsruimte om ontbrekende bedrijven in Nijkerkse ketens en clusters te faciliteren - om het bestaande te versterken en efficiënter en duurzamer te kunnen werken. Bovendien: ook om schuifruimte te hebben voor binnengemeentelijke herontwikkelingen is voldoende uitbreidingsruimte nodig.

Figuur 1 Utkomsten SWOT-analyse economie gemeente Nijkerk

<p>Sterk</p> <p>Speler van formaat; met 4.380 bedrijven en 23.700 arbeidsplaatsen in top 10 Gelderland</p> <p>Werk- én woongemeente; banen en beroepsbevolking sluiten kwantitatief redelijk op elkaar aan</p> <p>Stabiele economie door gediversifieerde sectorstructuur, die in het verleden bij recessies redelijk stabiel bleef</p> <p>Onderscheidend cluster in foodindustrie en sterke vertegenwoordiging bedrijven in techniek en vrijetijdseconomie</p> <p>Gunstige centrale ligging op knooppunt snelwegen en bereikbaar per spoor (OV) en over water (goederen)</p> <p>Aantal goede samenwerkingen o.a. binnen vrijetijdseconomie en Food Production Cluster</p>	<p>Zwak</p> <p>Onderlinge verbindingen ondernemers en kennis van elkaars activiteiten voor effectieve netwerk- en clustervorming</p> <p>Weinig bedrijven en werkgelegenheid in diensten en zorg, die voor diversiteit economie ook van belang zijn</p> <p>Tekort aan arbeidskrachten in onder andere techniek en logistiek, vooral praktisch geschoold/MBO niveau</p> <p>Ontbreken van echt startup/scale-up klimaat, met netwerken, huisvesting en incubators, en weinig aansluiting op aanbod in de regio</p> <p>Weinig diversiteit in typen werklocaties en ontbreken gebiedsorganisaties voor beheer en agendavorming per werklocatie</p>
<p>Kans</p> <p>Versterking van economische positie in Midden-Nederland als verbinder van regio's, door opschuiven zwaartepunt naar het oosten</p> <p>Aantal koploperbedrijven op gebied van innovatie en verduurzaming biedt aanknopingspunten voor verbreding</p> <p>Groeiperspectieven vrijetijdseconomie door benutting kwaliteit, verlenging seizoen, zakelijk toerisme en (nog) meer samenwerken</p> <p>Inbedding Food Production Cluster binnen regionale ontwikkeling en doorontwikkeling Food Academy Nijkerk, vanuit regionale samenwerking</p> <p>Verdere versterking van de huidige overlegstructuren met ondernemers(organisaties) is een kans om te verkennen.</p>	<p>Bedreiging</p> <p>Banengroei die achter blijft bij toename beroepsbevolking, waardoor meer Nijkerkers werk moeten vinden buiten eigen gemeente</p> <p>Onvoldoende uitbreidingsruimte bedrijventerreinen, waardoor ontwikkeling bedrijfsleven en schuifbewegingen beperkt wordt</p> <p>Verslechtering vestigingsklimaat door veroudering bedrijventerreinen, met een negatieve gevolgen voor zowel de bedrijven als de gemeente</p> <p>Achterop raken van de economie door onvoldoende aanhaking op innovatie (digitalisering, robotisering) en circulariteit</p> <p>Afbrokkelend voorzieningenniveau in kernen door detailhandel die onder druk staat en toenemende leegstand</p>

3.2 Opgaven waarvoor staan

Uit de analyse komen de volgende hoofdogaven naar voren, als we in de gemeente ook in de toekomst een bloeiende economie met een brede welvaart voor iedereen willen:

1 Banen voor snelgroeiende beroepsbevolking (meer banen)

Er is werkgelegenheidsgroei nodig om banen te creëren voor de groeiende beroepsbevolking. Ook kwalitatief dient de banengroei aan te sluiten bij de kenmerken van de huidige en toekomstige beroepsbevolking van de gemeente Nijkerk. Dit betekent dat een breed spectrum van banen en stageplaatsen/werkervaringsplaatsen nodig is, dat ook aansluiting vindt bij toenemende opleidingsgraad van de bevolking.

2 Inzet op economische verbreding én verdieping (meer bedrijven)

Het vraagt inzet om op de kracht van de economie van de gemeente Nijkerk, van diversiteit van economische activiteiten en een aantal onderscheidende specialisaties te kunnen blijven bouwen. Het startersklimaat vraagt aandacht en de specialisaties, waaronder het Food Production Cluster, kunnen nog beter uit de verf komen bij een nog betere inbedding binnen de regio.

3 Voldoende toekomstbestendige werklocaties (meer ruimte)

De gemeente Nijkerk heeft nog maar een beperkt aantal kavels beschikbaar om uit te geven aan nieuwe of groeiende en verplaatsende bedrijven binnen de gemeente. Het vinden van zowel de benodigde uitbreidingsruimte voor een nieuw bedrijventerrein, als inbreidingsruimte binnen de contouren van het bestaand stedelijke gebied, is een opgave voor de komende jaren. Tegelijk daarmee staan de bestaande werklocaties voor de opgave nog meer toekomstbestendig te worden, wat betreft onder andere uitstraling, duurzaamheid en organisatiegraad.

4 Samenwerken als partners met een goede rolverdeling (meer samen)

Werken aan bloeiende economie met rendement voor de breedte van de Nijkerkse samenleving, vraagt een samenwerking als partners met een goede rolverdeling. Gemeente, georganiseerd bedrijfsleven en onderwijsinstellingen zullen elkaar nog meer vanuit het gezamenlijke belang moeten versterken. Dit vraagt een goede overlegstructuur en bijvoorbeeld ondernemers die zich per bedrijventerrein weten te organiseren.

4 Bloeiende economie voor brede welvaart

We benoemen het belang van een bloeiende economie voor de gemeente Nijkerk, gevolgd door kern van deze visie in de vorm van zeven leidende principes.

4.1 Belang van een bloeiende economie

Een sterke economie is belangrijk voor de welvaart van de inwoners van de gemeente Nijkerk. Economie zorgt voor banen, voor bestedingsruimte voor inwoners en voor investeringsruimte en partnerschap bij verduurzaming. Economie zorgt voor vooruitgang en sociale cohesie. Een baan of een stageplek geeft iemand de kans om zich te ontwikkelen in de maatschappij, een zinvolle bijdrage te leveren, de taal te leren en relaties op te bouwen.

Economie is ook identiteit. De gemeente Nijkerk is van oudsher een ondernemende gemeente van inwoners die van aanpakken weten. Van inwoners die producten weten te maken en te vermarkten, in de gemeente maar ook daarbuiten tot over de landsgrenzen. Een vooruitziende blik, maar altijd met beide benen op de grond. Lokaal geworteld en een bijdrage willen leveren aan de samenleving. Ook dat kenmerkt het bedrijfsleven in Nijkerk, Hoevelaken, Nijkerkerveen en het buitengebied van oudsher.

Florerende bedrijven zorgen voor welvaart in de samenleving, voor sponsoring van sportclubs en ook voor inkomsten van de gemeente, die hiermee voorzieningen in stand kan houden. Inkomsten van inwoners zorgen voor vitale kernen met draagvlak voor winkels en horeca, die zorgen voor een aantrekkelijk woonmilieu. Dit draagt bij aan behoud van gezinnen en jongeren, die zorgen voor 'human talent' van eigen bodem. Dat zijn de mensen die bedrijven nodig hebben om in de toekomst innovatief, creatief en ondernemend te blijven en ook in de gemeente Nijkerk een woning moeten kunnen vinden. Figuur 2 geeft het belang van een bloeiende economie weer.

Figuur 2 Het belang van een bloeiende economie

4.2 Leidende principes: kiezen voor kwaliteit in balans

De volgende leidende principes zijn richtinggevend voor de verdere uitwerking van onze economische visie:

1 Bloeiende economie voor brede welvaart

In de keuzes die we maken staat het belang van de brede welvaart voor inwoners in de gemeente Nijkerk voorop. We geven ruimte aan bedrijven die de banen bieden die onze groeiende (beroeps)bevolking nodig heeft. We willen vernieuwing van de economie stimuleren, met een accent op innovatie en verduurzaming, omdat dit de Nijkerkse economie van makers sterker maakt. We streven naar evenwicht in wonen en werken, economie en ruimte, bebouwde omgeving en open landschap. We zien economie als drager van de samenleving en willen dat de ontwikkeling van de economie de bevolking van de gemeente Nijkerk ten goede komt. We concretiseren dit aan de hand van de volgende principes.

2 Banen en beroepsbevolking in evenwicht

We streven naar een brede welvaartsontwikkeling door de huidige woon-werkbalans, waarin wonen en werken gelijk op gaan, in evenwicht te houden. We willen dat bevolkingsgroei en economische groei zoveel mogelijk gelijk opgaan. In die ambitie van evenwicht tussen wonen en werken, sluiten we aan op de regionale Verstedelijingsstrategie Foodvalley-Arnhem-Nijmegen waaraan we werken.

Dat betekent voor zowel de regio als voor de gemeente Nijkerk een extra economische ruimteclaim die nog niet in de basisprognose voor economische ruimte is opgenomen. Het vraagt ook een inzet om meer banen binnen de huidige contouren te faciliteren, op toekomstbestendige werklocaties en binnen gemengd stedelijk gebied.

3 Gevarieerde economie met 'eigen' accenten

We zetten ons in voor een bloeiende, gevarieerde economie met een diversiteit van bedrijven en economische sectoren. Daarmee zetten we in op stabiliteit en een breed aanbod van banen voor inwoners van de gemeente Nijkerk. We profileren onze 'eigen' accenten op de maakindustrie, waaronder het Food Production Cluster. We versterken het economisch ecosysteem van food- en foodgerelateerde bedrijvigheid door middel van kwalitatieve uitgifte, clustering en het creëren van nieuwe economische ruimte. Deze ambitie sluit aan bij de Strategische Agenda Foodvalley 2020-2025, die inzet op 'netwerken en clustervorming'. We zetten in op de verdere ontwikkeling van ons foodcluster op het gebied van kennisontwikkeling, kennisdeling, stimuleren van samenwerkingsverbanden en door fysieke ruimte te bieden voor uitbreiding. We willen onze schaarse resterende ruimte zo goed mogelijk benutten voor het versterken van het bedrijvenecosysteem. In samenwerking met de gemeente Barneveld, Scherpenzeel en Regio Foodvalley laten we onderzoeken hoe we het Food Production Cluster nog beter kunnen positioneren en tegelijk de noordkant van Regio Foodvalley economisch kunnen versterken.

4 Voldoende toekomstbestendige werklocaties

We willen voldoende werklocaties, die toekomstbestendig zijn. Dat betekent dat we onze werklocaties optimaal willen laten aansluiten bij de hedendaagse (en toekomstige) marktvrage en opgaven. Veranderingen op het vlak van energietransitie, klimaatadaptatie, ruimtelijke kwaliteit, veiligheid, mobiliteit vragen de aandacht. We hebben als ambitie onze werklocaties toekomstbestendig te maken. Verduurzaming van werklocaties begint met goede samenwerking van bedrijven op werklocaties. We stimuleren en ondersteunen daar alle vormen van gebiedsorganisatie. We hebben onvoldoende werklocaties voor de toekomstige vraag. De gemeente Nijkerk heeft voor de komende 20 jaar een significante kwantitatieve economische ruimtebehoefte aan werklocaties. Die is in het kader van het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) en in het Koersdocument Omgevingsvisie Nijkerk op hoofdlijnen in beeld gebracht. Onze ambitie is om zowel kwantitatief als kwalitatief vraag en aanbod op elkaar aan te laten sluiten in onze gemeente. We bereiden plannen voor om dit lokaal te doen met het oog op de lokale uitbreidings-, verplaatsings- en vervangingsvraag. We overleggen met buurgemeenten om samen de uitbreidingsvraag in het noorden van Regio Foodvalley zo goed mogelijk te faciliteren, binnen wat mogelijk en wenselijk is. We stellen als onderdeel van het RPW een passende regionale uitgiftestrategie op, met oog voor de kwantitatieve maar ook kwalitatieve afspraken en aandachtspunten

5 Het juiste bedrijf op de juiste plek

We gaan door met onze 'rode loper aanpak', waarin we ondernemers met raad en ondersteuning bijstaan, zodat deze zorgvuldiger, sneller en beter kan schakelen bij uitbreidings- en vestigingsvragen. Bedrijven wordt passend binnen de ruimtelijke structuur van de bedrijventerreinen in de gemeente Nijkerk de ruimte geboden, als ook op eventueel in gezamenlijkheid met buurgemeenten te ontwikkelen nieuwe regionale werklocaties. Lokale bedrijventerreinen bieden ruimte aan (lokale) relatief kleinschalige bedrijven, passend binnen de lokale ruimtelijke structuur. Hierbij gaat het om maatwerk, maar wel passend bij de aard en omvang van de locatie. Voldoende (kleinschalige) beschikbare economische ruimte in de kernen Nijkerk en Hoevelaken is het uitgangspunt. We houden rekening met de wens van het bedrijf en de ambitie van de gemeente.

6 Regionaal samenwerken om ook lokaal te dienen

Regio Foodvalley werkt al jaren goed samen en stemt in regionaal verband veel economisch en ruimtelijk beleid op elkaar af. Deze samenwerking is bottom-up ontstaan en is vervat in de Strategische Agenda Regio Foodvalley. Dit biedt een goede basis voor regionale samenwerking en heeft een positief effect op het regionale vestigingsklimaat. We dragen samen het profiel en het merk Regio Foodvalley uit, onder andere om onze bijzondere positie op het gebied van food regionaal, nationaal én internationaal op de kaart te zetten. De regionale samenwerking is vooral gericht op het versterken van onze regionale economie als geheel. Samen met de Regio Foodvalley en de provincie Gelderland maken we een meerjarig Regionaal Programma Werklocaties waarin we bandbreedtes en afspraken vastleggen voor de (door)ontwikkeling van onze bedrijventerreinen en andere werklocaties. Het nemen van concrete maatregelen, op bijvoorbeeld werklocatieniveau, doen de gemeenten zelf. De afgelopen tijd heeft de gemeente Nijkerk zich ingezet om partijen binnen de regio te verbinden, om lokale initiatieven en projecten elkaar meer te laten versterken. Een voorbeeld daarvan is een aankomend onderzoek naar versterking van de noordkant van Regio Foodvalley en positionering van het Food Production Cluster. Die inzet gericht op constructief regionaal samenwerken, om ook lokaal te dienen, zetten we voort.

7 Samenwerken vanuit partnerschap met eigen rol

We willen een bloeiende economie voor brede welvaart. Dat lukt ons als we er samen de schouders onder zetten, als alle betrokkenen bij de economische ontwikkeling van de gemeente Nijkerk 'partners in business' worden. Partners in business worden we door steeds het gezamenlijk belang van de economische ontwikkeling van de gemeente Nijkerk voor ogen te houden. We weten wat we willen: banen voor onze inwoners en ruimte voor ondernemerschap. We willen in gesprek gaan met onze stakeholders om na te gaan hoe we het onderlinge overleg van ondernemers, gemeente en mogelijk onderwijspartijen verder kunnen versterken.

Bloeiende economie voor brede welvaart: kiezen voor kwaliteit in balans

Het gaat goed met de gemeente Nijkerk. Het inwoneraantal gaat groeien in de richting van 50.000 inwoners, het aantal banen komt sinds twee jaar boven de 23.000 uit en ook het aantal bedrijfsvestigingen is de afgelopen paar jaar flink toegenomen. De positieve ontwikkeling van de economie heeft een grote positieve impact op het dagelijks leven van bewoners.

Tegelijkertijd staan we wereldwijd, maar ook op lokaal niveau voor grote uitdagingen: we groeien als gemeente, we willen dat er meer banen bij komen om onze welvaart en sociale voorzieningen te behouden. In tegenstelling tot veel andere gemeenten in Gelderland blijft in Nijkerk het aantal inwoners de komende decennia toenemen. De groei van het aantal inwoners vraagt om groei van banen. Dat is een uitdaging, net als de kwalitatieve match met onze inwoners. Om de goede balans te houden is het belangrijk dat bedrijven in de gemeente kunnen groeien en dat nieuwe bedrijven zich kunnen vestigen, binnen de kwaliteitscriteria die we hanteren,.

Succesvolle steden kenmerken zich door nabijheid. Naast de ruimte, de plek, is steeds meer de kwaliteit van het netwerk bepalend voor winst of verlies; van een onderneming en daarmee ook van een gemeente. We streven naar een bloeiende economie voor brede welvaart en kiezen daarbij voor 'kwaliteit in balans'. Dat betekent dat we ruimte geven aan economische groei, niet ongebreideld maar passend bij de groei van de bevolking. De Nijkerkse economie betekent veel voor de gemeente en de regio en die wederzijdse relaties willen we voorzetten, in balans met de groei van de gemeente.

Kiezen voor kwaliteit in balans betekent doorgaan met de inzet op kwaliteit bij de uitgifte van bedrijfskavels, waarbij we naast economische, ook ruimtelijke en sociale aspecten meewegen bij de selectie van nieuwe bedrijven die zich van elders vestigen. We willen binnen de kaders van regionale afspraken zowel via inbreiding en optimalisering van bestaande werklocaties, als via het vinden van de benodigde uitbreidingsruimte een vitaal vestigingsklimaat houden. We kiezen voor kwaliteit door ons samen met ondernemers te gaan inzetten voor toekomstbestendige bedrijventerreinen.

De onderscheidende kwaliteit van ons Food Production Cluster gaan we, nu ondernemers/onderwijs Food Academy Nijkerk verder in de steigers zetten, sterker regionaal positioneren. Naast onderwijs, worden innovatie en verduurzaming mogelijk nieuwe samenwerkingsthema's. Onze verbindende inzet van de afgelopen jaren zetten we daarmee door naar een (actie)gericht onderzoek samen met de regio. Ook met andere sectoren willen we in gesprek over hoe we economie, arbeidsmarkt en onderwijs beter op elkaar laten aansluiten, in de gemeente en binnen de regio.

Voor toerisme, recreatie en de kernen hebben we de keuze voor kwaliteit al gemaakt binnen de Visie Vrijtijdseconomie. We voeren de visie uit en positioneren ons aanbod binnen het grotere geheel van de regio.

In de uitvoering van de economische visie werken we samen vanuit partnerschap, met ondernemers, onderwijs en andere maatschappelijke instellingen, de regio en binnen de gemeentelijke organisatie.

4.3 Thema's bij uitvoering van de visie

De zeven leidende principes kunnen worden vertaald naar de volgende vier inhoudelijke thema's:

- Banen en beroepsbevolking in evenwicht
- Economische verbreding en verdieping
- Voldoende toekomstbestendige werklocaties
- Partnerschap vanuit goede rolverdeling

Deze vier thema's vormen samen de rode draad van een uitvoeringsprogramma op vijf hoofdlijnen, dat wordt toegelicht in het volgende hoofdstuk.

Figuur 3 Vier thema's als rode draad van een uitvoeringsprogramma op vijf hoofdlijnen

5 Hoofdlijnen uitvoeringsprogramma

De focus van het uitvoeringsprogramma ligt bij het doorwikkelen en bestendigen van het Food Production Cluster, stimuleren van de vrijetijdseconomie, toekomstbestendig maken van bestaande werklocaties, voorzien in voldoende werklocaties en het versterken van de samenwerking. Per hoofdlijn geven we de ambitie, doelen, producten en bijbehorende acties weer. Bij de acties onderscheiden we richten (sturing geven aan), verbinden (ondernemers, regio, intern), onderzoeken (en actualiseren), faciliteren (in gelegenheid stellen) en stimuleren (vanuit meedenken).

5.1 Food Production Cluster

Ambitie

We faciliteren en stimuleren het bedrijfsleven en het onderwijs bij het profileren van de gemeente Nijkerk als Food Production Cluster van de regio Foodvalley.

Doelen

In 2030 staat het Food Production Cluster regionaal en nationaal nog prominenter op de kaart, door een gezamenlijke inspanning van ondernemers, overheid en onderwijs. Daarbij is Food Academy Nijkerk doorgegroeid tot de regionale spil in de duurzame instroom en doorontwikkeling van goed opgeleide medewerkers voor de sector. De Business Driven Campus Nijkerk is gerealiseerd en functioneert als inspirerende hub, waarbinnen ondernemers, kennisinstellingen en overheid samenwerken aan kennisdeling, innovatie en een optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

De noordkant van de Regio Foodvalley heeft met het brede en gemeente- en provinciegrensoverschrijdende Food Production Cluster midden in het land een verbindend vermogen, waar we als regio samen nog meer gebruik van kunnen maken. we willen bestendigen wat we hier nu al samen hebben bereikt aan die noordkant maar ook het Food Production Cluster nog beter verankeren in het (boven)regionale geheel en de kansen die er zijn samen zien en benutten. Daartoe wordt een onderzoek uitgevoerd in opdracht van Nijkerk, Barneveld, Scherpenzeel en Regio Foodvalley. Dit onderzoek zal zich richten op een verkenning van onderzoeks- en beleidsomgeving, beschrijving van het cluster, waardering van het cluster, kansen voor de toekomst en kansrijke potentiële interventies die de doorontwikkeling van de noordkant van de regio, het Food Production Cluster en daarmee de hele regio ten goede komen. Ook zal het onderzoek antwoord moeten geven op de vraag welke kansen er liggen voor financiering van potentiële projecten in programma's en subsidieregelingen.

Producten

- Er is een sterk netwerk van samenwerkende partijen rond het Food Production Cluster, mede gelieerd aan doorontwikkeling van het huidige netwerk rond (Vereniging) Food Academy Nijkerk.
- Het onderzoek Positionering Food Production Cluster aan de noordkant van Regio Foodvalley is afgerond en partijen werken samen aan de uitvoering van de kansrijke inventies onderscheiden zijn.
- De strategische communicatie van Food Academy Nijkerk, het Food Production Cluster en de gemeente Nijkerk is effectief en goed op elkaar afgestemd.

Wat we gaan doen

Actie	Omschrijving
Richten	We zetten de ingezette lobby in de richting van onder andere de provincie en het rijk voort, om het maatschappelijke belang van de verwerkende schakel in de foodketen onder de aandacht te houden.
Verbinden	We blijven de verdere ontwikkeling van Food Academy Nijkerk faciliteren, als ambassadeur van een ontwikkeling met het bedrijfsleven en het onderwijs in de lead. Vereniging FAN zet samen met de partners, waaronder de gemeente, in op verdere vergroting van de naamsbekendheid van de foodsector uit Nijkerk en directe omgeving, op de ontwikkeling van een hybride leeromgeving van school en beroepspraktijk en de realisatie van de eerste, tijdelijke FAN locatie op het terrein van Aeres aan de Luxoolseweg. Daarbij werkt de vereniging voortdurend aan verdere uitbouw van het netwerk.
Onderzoeken	We voeren een onderzoek uit naar verdere versterking en positionering van het Food Production Cluster binnen en buiten Regio Foodvalley. We doen dit in samenwerking met de gemeente Barneveld en Scherpenzeel, waar zich ook bedrijven bevinden die we rekenen tot het Food Production Cluster, en Regio Foodvalley.
Faciliteren	We gaan door met de selectieve uitgifte van bedrijfskavels binnen de algemene kwaliteitscriteria van de gemeente, met de focus op waardevolle aanvullingen op het huidige cluster.
Stimuleren	Het foodbedrijfsleven werkt aan de aan de (concept)ontwikkeling van een Business Driven Campus in Nijkerk: een inspirerende hub waarbinnen ondernemers, kennisinstellingen en de overheid samenwerken aan kennisdeling, innovatie en een optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. We stimuleren deze ontwikkeling door mee te denken over het concept.

5.2 Vitale vrijetijdseconomie

Ambitie

De vrijetijdseconomie is een relevant onderdeel van de mix aan economische activiteiten van Nijkerk. Het zorgt voor ontspanning, ontmoeting, beleving van de bewoners. Het draagt bij aan het in stand houden van voorzieningen in de gemeente. Het zorgt voor werkgelegenheid, directe en afgeleide omzet bij allerlei ondernemers en een passend aanbod van vrijetijdsvoorzieningen.

Doelen

In 2030: is het aantal overnachtingen in de vrijetijdssector gegroeid naar 250.000 per jaar. Wordt er 13 mln Euro uitgegeven aan toeristische bestedingen in de gemeente. Zijn er 1500 banen gerealiseerd in de vrijetijdssector. De vrijetijdsondernemers werken actief met elkaar samen om Nijkerk op de kaart te (blijven) zetten. Het vrijetijdsaanbod (binnen en buiten, betaald en onbetaald) sluit aan op het groeiende aantal bewoners van Nijkerk en bestaat uit een goede mix waardoor alle groepen bewoners (van jong tot oud) er met plezier gebruik van maken.

Producten

- Er is een sterk netwerkverband tussen ondernemers uit de vrijetijdseconomie.
- De samenwerking tussen Nijkerk, Nijkerkerveen, Hoevelaken en de kleinere kernen binnen het thema vrijetijdseconomie is in orde.
- Er is volop inzet van passende marketingcommunicatie-activiteiten (zoals een aantrekkelijke en veel gebruikte online-omgeving, gastvrij onthaal van vrijetijdsgenieters, relevante campagnes).
- Er is een duidelijke en aansprekende toeristische positionering.
- Het ontwikkelen en faciliteren van het vrijetijdsaanbod, van evenementen tot hotelovernachtingen, gebeurt in goede samenspraak met ondernemers, organisatoren en bewoners.
- Er vinden activiteiten in regionaal verband plaats, waardoor Nijkerk haar unieke positie ten opzichte van de Randmeren, Veluwe en de regio Amersfoort goed benut.

Wat we gaan doen

Actie	Omschrijving
Richten	We zijn partner van de Veluwe-alliantie, Coöperatie Gastvrije Randmeren, LeisureLands om mee te kunnen praten en te sturen op regionale ontwikkelingen.
Verbinden	We verbinden ondernemers en zijn partner in marketingcommunicatie-activiteiten, voor zover deze passen bij de gemeentelijke taken (aanjagen, ondersteunen en vanuit het gemeentebrede -niet commerciële en inclusieve- perspectief).
Onderzoeken	We onderzoeken de mogelijkheden voor nieuw vrijetijdsaanbod, aansluitend op de omgevingsvisie. We actualiseren en versterken het route-aanbod voor fietsen en wandelen.
Faciliteren	We faciliteren met middelen om vrijetijdsgenieurs gastvrij te ontvangen bij het vrijetijdsaanbod in Nijkerk. Hierdoor is er een toeristisch informatiepunt, is er informatie op locatie beschikbaar, is de routing (bijvoorbeeld bewegwijzering) in orde, kunnen er faciliteiten aangeboden worden die nodig zijn voor een gastvrije beleving (zoals bankjes, fietsoplaadpunten, afvalbakken).
Stimuleren	We stimuleren en ondersteunen het maken van arrangementen die Nijkerk, Bunschoten, Zeewolde, Amersfoort en andere bestemmingen rondom Nijkerk verbinden. We stimuleren ondernemers om nieuwe product-marktcombinaties te ontwikkelen en faciliteren hen waar relevant voor de gemeente bij het opstarten hiervan (zakelijk toerisme, food toerisme, water toerisme en meer).

5.3 Toekomstbestendige werklocaties

Ambitie

We willen naar toekomstbestendige bedrijventerreinen. In de Omgevingsvisie van de provincie Gelderland staat de doelstelling: "In 2050 zijn alle werklocaties duurzaam ingericht qua energie, klimaatbestendigheid en logistieke productiestromen". De afgelopen jaren is de focus op 'de basis op orde' bij onze bedrijventerreinen verschoven naar meer aandacht voor toekomstbestendigheid in de brede zin, inclusief thema's zoals veiligheid en duurzaamheid. Bedrijventerreinen hebben onder andere een belangrijke rol in het realiseren van de klimaatdoelstellingen en CO2-reductie. We sluiten aan de op Regio Foodvalley en de provincie in onze ambitie om te komen tot toekomstbestendige bedrijventerreinen.

Doelen

Ruim de helft van de totale werkgelegenheid (52%) in de gemeente Nijkerk is te vinden op de bedrijventerreinen.

In bijna elke regiogemeente groeit de werkgelegenheid op bedrijventerreinen, met de grootste groei in Nijkerk, Barneveld en Ede. Het ruimtegebruik op onze bedrijventerreinen wordt ook intensiever. We staan voor de opgave de komende jaren om die marktwaarde vast te houden, kansen te bieden voor doorontwikkeling van bedrijven, het vestigingsklimaat te verbeteren en tegelijk ook mee te gaan in de trends, ontwikkelingen en nieuwe opgaven die op bedrijventerreinen af komen (zie Visie Werklocaties Regio Foodvalley 2021, Hfst. 4).

Onze bedrijventerreinen moeten toekomstbestendig worden. Toekomstbestendige bedrijventerreinen zijn terreinen waar bedrijven, overheden en beheerders samen werken aan toekomstige kansen en aanpak van knelpunten op het gebied van economie, duurzame energie, klimaat, gezondheid en ecologie, waarmee een aantrekkelijker vestigingsklimaat wordt gecreëerd en wordt toegewerkt naar energieneutrale en klimaatbestendige terreinen en werklocaties in 2050. In onze doelen willen we aansluiten op de kaders die we in Foodvalley verband samen met de provincie Gelderland hebben geformuleerd in de Visie Werklocaties Regio Foodvalley:

- Verduurzamen werklocaties;
- Gezamenlijk investeren om marktwaarde en ruimtelijke kwaliteit te behouden;
- Verduurzamen dagelijkse mobiliteit.

Verduurzamen en toekomstbestendig maken van werklocaties begint met een goede samenwerking opbouwen tussen en met bedrijven op de werklocaties. Een belangrijke voorwaarde is een vorm van gebiedssamenwerking, onderling contact, het kunnen bespreken en schouwen van de situatie ter plekke. Ondernemers en lokale overheid moeten veel beter van elkaar weten waarvan men zich zorgen over maakt, wat men als de belangrijkste opgaven ziet, wat daarbij ieders rol is en hoe men daarin kan en wil samenwerken.

We starten het project Toekomstbestendige Bedrijventerreinen Gemeente Nijkerk op, met de volgende thema's om aan te werken in de komende jaren:

- Prettige werk- en verblijfsomgeving;
- Next level bereikbaarheid voor iedereen;
- Onderscheidende profilering in de markt;
- Duurzame en klimaatbestendige terreinen;
- Effectieve (nieuwe) samenwerkingsvormen / gebiedsorganisatie.

Deze aanpak sluit aan bij onze economische visie en onze bedrijventerreinenstrategie, waarbij we een vitale economie zien als drager van de samenleving en ons inzetten voor het versterken van de economie met een aantrekkelijk vestigingsklimaat.

Producten

- In de komende jaren zullen we gebiedsgericht inzetten door per terrein de samenwerkingsmogelijkheden van/met het daar gevestigde bedrijfsleven te verkennen en om te zetten in een gebiedsgericht plan van aanpak.

- De gemeente is vooral facilitator van de totstandkoming van samenwerking, gericht op de toekomstbestendigheid van het bedrijventerrein, aansluitend bij wat ondernemers zelf aangeven als knelpunten en oplossingsrichtingen. De gemeente draagt informatie aan, legt de verbinding naar opgaven, inspanningsverplichtingen en resultaatsverplichtingen zoals voorkomend uit de RES Foodvalley.
- De gemeente zal starten met het organiseren van kleinschalige ontmoetingen, waarbij het doel wordt neergezet, verwachtingen worden uitgewisseld, een schouw en gesprek plaatsvindt in het gebied door en met ondernemers, commitment gevraagd zal worden voor de aanpak, de thema's afgebakend worden en de rollen besproken.

Wat we gaan doen

Actie	Omschrijving
Richten	We gaan de aanpak verder vormgeven en willen daar een tijdelijke projectleider/kwartiermaker voor aanstellen namens de gemeente. Deze zal onder andere met de provincie in gesprek gaan binnen 3 sporen: projecten verder brengen richting realisatie; organiserend vermogen helpen verbeteren; kennis ontwikkelen, delen en leren.
Verbinden	We starten met onze contacten met het bedrijfsleven op Arkervaart-West, waar al een oriënterend gesprek is geweest met een aantal bedrijven en waar de urgentie gevoeld wordt. Het project zal een rollend karakter krijgen, dat wil zeggen dat er kleinschalige en gebiedsgerichte samenwerking gezocht zal worden en dat er flexibel ook op andere bedrijventerreinen opgestart zal worden met gebiedsgerichte aanpak, op basis van de ervaringen en op basis van waar de 'energie' zit en de samenwerking van de grond komt. we maken daarbij gebruik van de succesvolle ervaringen die intussen zijn opgedaan bij de aanpak van het project Duurzame Verbinding A28, waar met ruim 260 bedrijven contact is gezocht en inmiddels met ruim 60 bedrijven gesproken is over hun wensen en ideeën om het eigen bedrijf en het bedrijfsterrein te verduurzamen.
Onderzoeken	We benutten het beschikbare onderzoek in het kader van het RPW en andere relevante onderzoeken en ervaringen om met de ondernemers een goed overleg te kunnen voeren, met kennis van succesvoorbeelden elders.
Faciliteren	We willen initiatieven van ondernemers die bijdragen aan de toekomstbestendigheid van bedrijventerreinen, zo goed mogelijk faciliteren.
Stimuleren	We stimuleren ondernemers om gebiedsgericht met elkaar samen te werken en de gemeente daarbij te betrekken. We informeren samenwerkende ondernemers over subsidiemogelijkheden bij de provincie.

5.4 Voldoende werklocaties

Ambitie

Bij werklocatiebeleid is de regionale schaal relevant. De Visie Werklocaties Foodvalley 2021 vormt het kader waar binnen we als regio samenwerken aan onze ambities voor het beschikbaar hebben/houden van voldoende werklocaties (kwantitatief en kwalitatief). We werken deze Visie uit in het Regionaal Programma Werklocaties Regio Foodvalley 2021 - 2025 (RPW) en maken daarover afspraken met de provincie. We beschouwen het regionale beleid ten aanzien van Kantoren en Perifere Detailhandel (PDV) als een onderdeel daarvan. Binnen die kaders heeft de gemeente Nijkerk haar eigen visie en ambitie om voldoende toekomstbestendige werklocaties, voor de bij ons gevestigde of nieuw te vestigen bedrijven te hebben.

De regionale krapte voelen we in onze gemeente ook. Er is regionaal een forse extra ruimtebehoefte aan bedrijventerreinen in de komende jaren, circa 320 tot 350 hectare tot het jaar 2030. Dit wordt onderbouwd in het RPW. In onze gemeente zijn we via ons bewuste beleid van selectieve uitgifte van bedrijfskavels voorzichtig omgesprongen met de beschikbare economische ruimte. We zien medio 2021 duidelijk dat er nog maar een heel beperkt aantal kavels beschikbaar is om uit te geven aan groeiende, verplaatsende of binnenkomende nieuwe bedrijven. Het is onze ambitie om binnen de kaders van de regionale afspraken voor onze gemeente in de komende jaren zowel via inbreiding en optimaliseren van bestaande werklocaties als ook via het vinden van de benodigde uitbreidingsruimte een vitaal vestigingsklimaat te behouden.

Doelen

De inzet is er op gericht om het huidige economische ruimtegebruik binnen onze gemeente te optimaliseren, een beperkte uitbreiding van werklocaties mogelijk te maken en daarbij rekening te houden met uitgifte en vervangings- en schuifruimte voor bedrijven. Ook zullen we onderzoeken of er op termijn binnen werklocaties voor transformatie van bedrijventerrein naar bijvoorbeeld wonen of gemengd werken-wonen in aanmerking komen en of dat wenselijk en haalbaar is. Momenteel zijn er al diverse woningbouwprojecten binnen onze gemeente op locaties waar bedrijvigheid is, of was gevestigd. Dit verklaart voor een deel nu al de vervangingsvraag. Binnen de toegelaten bandbreedtes van het RPW zal de gemeente als onderdeel van de Omgevingsvisie Gemeente Nijkerk een voorstel ontwikkelen voor een beperkte uitbreiding met een extra (regionaal) bedrijventerrein, aansluitend bij een bestaand bedrijventerrein. Op termijn zal ook naar een mogelijke tweede uitbreiding gekeken worden op een andere plek in de gemeente, meer bedoeld voor lokale ondernemers.

Recent heeft er onderzoek plaatsgevonden op basis van het regionale kantorenbeleid, naar de lokale Nijkerkse kantorenmarkt. Voor de werklocatie Spoorkamp in Nijkerk wordt

er op basis van deze bevindingen een nieuwe gebiedsvisie opgesteld, waar de plancapaciteit voor kantoren deel van uit zal maken.

De verwachting is dat een deel van de toekomstige nieuwe vraag naar werklocaties ook (meer) betrekking zal hebben op multifunctionele, stedelijk georiënteerde werklocaties in een gemengd milieu van wonen, werken en voorzieningen, nabij OV-knooppunten en kernen. Kwalitatief willen we ook hier aandacht aan besteden en waar mogelijk bij binnenstedelijke (her)ontwikkelingen aanbod voor creëren.

Producten

- In het najaar van 2021 ronden we regionaal en bestuurlijk het RPW Foodvalley af. Dit doen we met kwantitatieve en kwalitatieve afspraken, leidende principes en de visie op werklocaties. Onderdeel van de afspraken zal een regionale uitgiftestrategie zijn, die toeziet op het concreet maken van de afspraken en uitgangspunten voor alle betrokken gemeenten. Met die uitgiftestrategie worden aan de voorkant afspraken gemaakt zodat het gronduitgifteproces in één oogopslag duidelijkheid geeft over toekomstige uitgifte op werklocaties, de verplichtingen op basis van wet- en regelgeving en kansen voor kwaliteit en duurzaamheid.
- In het najaar van 2021 zal de Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen – Foodvalley afgerond worden en zal er een Verstedelijkingsakkoord met het Rijk gesloten worden. Dit akkoord zal bijdragen aan de onderbouwing van de afspraken in het RPW met de provincie. De Verstedelijkingsstrategie waar we aan meewerken draagt bij aan de onderbouwing van de economische ruimtevraag: het gaat in totaal om zo'n 700 hectare aan werkgebieden en bedrijventerreinen in de periode tot 2040. Dit is een grote ruimteclaim, in een gebied waar de ruimte schaars is en het aantal onder te brengen functies stijgt. De insteek van het akkoord met het Rijk zal zijn dat er (financiële) ondersteuning komt van het Rijk voor de verstedelijking. Voor werklocaties zal de insteek zijn dat de keuze van aanvullende werklocaties positief effect heeft op het vormgeven van regionale ecosystemen (zoals het Food Production Cluster van Regio Foodvalley) en op het (faciliteren) van de samenwerking tussen kennisinstellingen en innovatieve bedrijven.
- Provincie Utrecht en Regio Amersfoort (gemeenten Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Eemnes, Leusden, Soest, Woudenberg - en Barneveld en Nijkerk) werken nauw samen aan een Ontwikkelbeeld voor de periode 2030-2040 om op basis hiervan afspraken te maken over de te ontwikkelen woon- en werklocaties, bereikbaarheid, het meegroeien van groen (natuur, recreatie, landbouw) en de inpassing van de energieopgaven uit de RES. Met het Ontwikkelbeeld wordt beoogd de (ook economische) koers voor de periode na 2030 nader te bepalen, wat ook kan leiden tot bijstelling van keuzes in de periode tot 2030. Dit vindt zijn plek in de samen op te stellen en te prioriteren uitvoeringsagenda en het agenderen voor het BO MIRT met het Rijk.
- Recent is in de Regio Foodvalley het beleid PDV (perifere volumineuze detailhandel) vastgesteld. In navolging van de Detailhandelsstructuurvisie en het Kantorenbeleid dient dit beleid nog doorwerking te krijgen in onze

bestemmingsplannen en planologische procedures. Ook dit dient bij de dragen aan het juiste lokale en regionale aanbod van locaties.

Wat we gaan doen

Actie	Omschrijving
Richten	Met oog voor de Nijkerkse economische belangen en in lijn met onze concept-Omgevingsvisie hebben we concrete inbreng in de afronding van het RPW Regio Foodvalley dat in het najaar van 2021 bestuurlijk zal worden vastgesteld. Dit faciliteert en begrenst onze lokale uitbreidingsmogelijkheden en verbeteracties voor economische ruimte.
Verbinden	We zijn enerzijds lokaal actief met de uitvoering van ons uitgiftebeleid en het realiseren van uitbreidings-, schuif- en vervangingsruimte, anderzijds zijn we als gemeente binnen de Regio Foodvalley actief betrokken bij de voorwaardenscheppende economische strategie.
Onderzoeken	We maken samen met onze regiopartners: het RPW, met bindende afspraken over economische ruimte met de provincie; actueel beleid op perifere volumineuze detailhandel (PDV); een actuele visie en afsprakenkader voor kantoren; een actuele monitor bedrijventerreinen, met relevante data over gemeentelijk en regionaal uitgiftebeleid, gericht op voldoende toekomstbestendige bedrijventerreinen en voorbeelden van verduurzaming op bedrijventerreinen; inzicht in vormen van leegstand.
Faciliteren	Vastgesteld (regionaal) economisch beleid moet het komende jaar doorwerking krijgen in onze lokale bestemmingsplannen en planologische procedures voor optimaal vestigingsklimaat. De vaststelling RPW Regio Foodvalley brengt met zich mee dat we ons lokale uitgifte- en bedrijventerreinenbeleid op onderdelen in lijn gaan brengen hiermee. We starten in lijn met onze concept-Omgevingsvisie en het RPW met de planvoorbereiding van uitbreiding werklocaties.
Stimuleren	We zullen ambtelijk en bestuurlijk actief betrokken zijn bij de ontwikkeling/uitwerking op economisch vlak van de Verstedelijkingsstrategie AN-RFV, de bijbehorende Regionale Investeringsagenda en het Ontwikkelbeeld Regio Amersfoort.

5.5 Samenwerken als partners

Ambitie

Een bloeiende economie door samen te werken als partners.

Doelen

Realisatie van de economische visie Bloeiende economie voor brede welvaart, door te kiezen voor kwaliteit in balans.

Producten

- We blijven actief en met oog voor de belangen en maat en schaal van de gemeente Nijkerk partner in de regionale economische overlegvormen, waar regionale afspraken worden gemaakt met directe impact voor ons lokale vestigings- en ondernemersklimaat.
- We versterken de integrale interne samenwerking, omdat de vraagstukken in toenemende mate een integraal karakter hebben. We regelen processen (ruimtelijk/economische/sociaal) zo in dat economische zaken automatisch aan de voorkant van relevante processen wordt meegenomen.
- We zetten ons beleid van selectieve uitgifte en gebruik van het kwalitatieve bedrijfsprofiel voort, plus verbeteren de werkwijze met behulp van de elementen die binnen de regionale uitgiftestrategie als onderdeel van het RPW worden ontwikkeld.

Wat we gaan doen

Actie	Omschrijving
Richten	We willen samenwerken als partners, met de ondernemers in de gemeente, de regio en de omliggende gemeenten.
Verbinden	De gemeente gaat door met de inzet op verbinden, om onze eigen kracht te verbinden met de regio en samen te werken met onze partners. Intern versterken we de integrale samenwerking van het economisch, met sociaal en het ruimtelijk domein, omdat ook de vraagstukken in toenemende mate een integraal karakter hebben.
Onderzoeken	We gaan in overleg met onze partners (ondernemers, onderwijs en maatschappelijke instellingen) om te verkennen of de huidige tijd vraagt om nieuwe overlegstructuren of -vormen om de samenwerking te structureren.
Faciliteren	We zetten ons beleid van selectieve uitgifte en gebruik van het kwalitatieve bedrijfsprofiel voort, plus verbeteren de werkwijze met behulp van de elementen die binnen de regionale uitgiftestrategie als onderdeel van het RPW worden ontwikkeld.
Stimuleren	De gemeente wil waar mogelijk faciliterend en stimulerend optreden voor ondernemers die zich willen organiseren, bijvoorbeeld waar het gaat om gebiedsgericht samenwerken op bedrijventerreinen.

